

בין הורים למורים

הרב משה אריה כהן

מאמן אישי ויועץ חינוכי M.A. מדריך למורים בגיל הרך / תוכנית מקדמת התפתחות - אחיה
מרצה במרכז להכשרת מורים 'אחיה'

במאמר הנוכחי נעסוק בחשיבות קשר חיובי כאמצעי לשיתוף פעולה בין הורי התלמידים לצוות ההוראה, במערכת התקשורת שבין הורים למורים יש שני מרכיבים - 'קשר חיובי' ו'שיתוף פעולה' בניה והתייחסות נכונה לשניהם תוביל בוודאות לתוצאה אחת של 'הצלחת התלמידים'.
הקשר החיובי בא לידי ביטוי בטיב היחסים של ההורים עם המורים /ההנהלה וקבלת הסמכות וההחלטות הצוות.
לצד זה המרכיב של **שיתוף הפעולה** מתייחס לעניינים טכניים כמו דף קשר, השתתפות באסיפות הורים ומילוי הוראות המתקבלות מעת לעת,

אם נעמיק בנקודה המרכזית של ה'קשר החיובי' במהותו עם הצוות במסגרת הלימודים, נוכל להבחין כי ישנו רווח עצום אותו אנו משיגים באמצעות הקשר שלנו ההורים עם צוות ההוראה. בכדי להבין את הרעיון נפתח בשאלה: ידוע שהחינוך היעיל ביותר מתרחש באמצעות "דוגמא אישית" שלנו ההורים, כך שהילדים לומדים באופן ספונטני את הערכים ואת אורח החיים הנדרש מהם בלי שנאמר להם זאת במפורש, ובלי להיכנס לקונפליקטים מְשָׁמְעֵתִים. כל זה טוב בנוגע לדוגמא אישית בתפילה, בלימוד תורה, בהתמדה, בדרך ארץ, בהליכות חיים, בסדר וניקיון, בשמירת הלשון ועוד. כאן נשאל איך מקנים "ערך של כיבוד אב ואם באמצעות דוגמא אישית?"

התשובה הראשונה שרוב הנשאלים ענו לי: "הילדים רואים איך אנו מכבדים את ההורים שלנו ובכך יש דוגמא אישית!" אכן תשובה נכונה אך לא מספקת, משום שהיחסים שלנו כהורים - להורים שלנו שונים מהיחסים של ילדנו כלפינו. במה דברים אמורים? ראשית, בגיל ובבגרות האישית המוקנית לרובנו עם היותנו הורים. שנית, לא לכל אחד מתאפשר לכבד את ההורים אם כי מדובר במגורים בריחוק מקום, במשפחות גדולות שנפגשים אחת לתקופה ארוכה יותר, ולפעמים מדובר בכאלו שהוריהם אינם בין החיים. גם אלו שמזדמן להם יותר לסייע להוריהם, לעיתים העזרה תתבצע מתחת לפני השטח, באופן אישי וצנוע. מה שמביא למצב שבפועל רוב הילדים לא חווים כמעט את המסירות מצידנו לכיבוד ההורים שלנו.

אחת הדרכים להקניית כיבוד אב ואם באמצעות דוגמא אישית- היא יצירת אווירה בבית של קבלת מרות וכניעה לסמכות. בבית שבו הילדים רואים כניעה ומשמעת של ההורים לרבנים וציאת לדבריהם ללא סייג הילדים לומדים "לקבל סמכות", בנוסף לכך ילדים שחשים אצל

הוריהם "הערכה והערצה לצוות ההוראה במסגרת הלימודים" רוכשים אמון במבוגרים האחראיים עליהם ברוב שעות היממה ואמונים על סלילת דרכם לתורה ועבודת השם. כלומר "אמון והכנעה לסמכות!" כשזה נטמע בקרבם ישפיע ראשית על הקשר של הילדים להוריהם, מתוך כך שהם "המבוגר האחראי והסמכות" הקרובה ביותר אליהם!

זה מביא אותי לשתף אתכם במקרים הפוכים בהם הורים נוהגים בכוחנות מול צוות ההוראה, הנזק שיוצא מזה הוא אדיר הרבה מעבר לכיעור היחסים ומניעת פריחת ושגשוג הילד בכיתה, "הילד לומד להתנגד לסמכות", ומסיק לעצמו שלא תמיד חייבים לקיים את הנאמר או להתנהג בצמוד לתקנון, לעיתים ניתן להתווכח ולהכניע את הצוות כך שניתן להשיג משאלות אחרות באמצעות כוחניות. נשאל, ואז מה? הבעיה שבדבר זה שילדנו גדלים עם השנים וגם מתבגרים, ככל שהילדים מתקרבים לגיל ההתבגרות לנו כהורים חשוב להמעיט בהתנגשויות מתוך ההכרה שאחד מתסמיני גיל ההתבגרות בא לידי ביטוי ב'התנגדות להורים', אם כך יוצא שהורים שיתעמתו עם צוות ההוראה אולי ינצחו במלחמה אך יפסידו במערכה! שכן הסמכות הקרובה והראשונה לילד זו ה"סמכות ההורית" וברגע שהילד רכש ולמד דרך לשבירת סמכות, את הסמכות הראשונה שישבור ויתעמת איתה זו הסמכות של ההורים, שם יפעיל את שיטות הכוחניות.

מה נעשה כשדעתנו חלוקה על זו של צוות ההוראה?

נוכל לשתף, לדון, ולומר את דברינו לצוות באופן כזה שילדנו לא יהיו שותפים או מודעים לעניין! כאן הילדים רואים וחשים מחד כבוד והערכה לסמכות ומאידך לומדים ש-בעיות ניתן לפתור באמצעות דיאלוג ואין מקום לכוחניות. במצב כזה הרווח הוא כפול, גם הילד ישמור על כבוד ההורים ויקיים מצוות כיבוד אב ואם כראוי, וגם ילמד הליכות חיים של דיאלוג בריא.

דברים אלו מחדדים מדוע לא מספיק לעבוד בשיתוף פעולה עם צוות ההוראה כזה שכולל רק קשר טכני, אלא נדרשת קיום של 'קשר חיובי' כך שהילד מודע ויודע להצביע על הקשר החיובי שבין הוריו למוריו, ועם שילוב המרכיבים של הקשר החיובי לצד שיתוף הפעולה מובן מדוע זה מגדיל את הסיכויים להצלחתם של הילדים. לכן חשוב לזכור שהאחרים לקיום הקשר החיובי הוא לא רק של ההורים או רק של המורים, זה מחייב גם את ההורים וגם את המורים לכך שתיווצר אינטראקציה וקשר חיובי וגם יישמר ואפילו יתפתח.

דברים אלו חשובים תמיד, ובאים לידי מעשה בעיקר במקרים של השגות או טענות על אחד מהצוות, ועוד יותר כשהטענות הם צודקות. לא פשוט בכלל לשמור על כבודם של צוות ההוראה בעת כזאת, בפרט כשהילד נפגע, בוכה ומתלונן, ולפעמים המורה בשנתו הראשונה בתפקיד הוראה, הכי קל לצאת נגד הסמכות בדיבור כזה או אחר. ברגע שנתכנס עם עצמנו ונעמיק בחשיבה של עתיד ילדנו, ונתרגל לכבד את צוות ההוראה תמיד! בכל שלב וזמן! כי הוא בעל סמכות ושומעים בקולו גם כשלא נוח לנו, יהיה לנו יותר קל לנהל אירועים חריגים ולומר לילד עם כל ההשתתפות הרגשית "נכון זה כואב, זה מבייש, לא נעים. אנו איתך אל תדאג אנו נחשוב מה לעשות בכדי לפתור את הבעיה - "ראשית **"אנו נחשוב!"** כלומר אנו לא שולפים בפזיזות את תגובתנו אלא דוחים מעט את הטיפול כדי להשיג יישוב הדעת בלי נוכחותו של

הילד. שם נוכל לקבל החלטות ודרכי פעולה, אם גישה ישירה לאדם המדובר, או לפנות לאחראי עליו כמו המפקח או המנהל. נוכל לבחור בערוץ שיחה ישירה כמו טלפון או פגישה או

לחילופין נבחר בערוץ שבכתיבה. לעיתים נדרשת התייעצות מקצועית לטיפול בנידון, חשוב לזכור ולהיות מורגלים לשמור ולשמר בעיני הילד גם את הכניעה לסמכות וגם את הדיאלוג כאמצעי לפתרון בעיות.

הצעות לקשר חיובי ושיתוף פעולה עם צוות ההוראה:

- **א. פתק של שבת** - ייעודו לא לשיעורי בית להורים, אלא אמצעי לקשר של המלמד עם ההורים, ולכן המלמד משתדל באמצעות דף הקשר לדווח ולעדכן את ההורים בכלל הפעילויות שהתבצעו בכיתה, מה חלקינו של ההורים בדף הקשר?
  - **משוב:** מטרת המשוב לדווח איך הילד ידע בשבת, וכולל בתוכו הערכה לעבודה באופן אישי לילד שלנו, וגם עדכון על מצבו הלימודי בהתאם לציפיות שלנו. כמובן שיש מקרים של ילדים מתקשים וצריך להיזהר ולהימנע ממתן משוב שלילי באופן קבוע כזה שיכול לפגוע בילד, ניתן לתאם זאת טלפונית אם המלמד שהציונים הם לדרבון הילד ולא משקפים את הידיעות בפועל.
  - **בקשות:** בנוסף למשוב על הלמידה, דף הקשר משמש כ'מברק' שאנו יודעים שהמלמד קורא אותו, וניתן להוסיף בו בקשות שהילד יכול לראות ולא כוללות משהו אישי מידי.
  - **מחמאות:** צריך לזכור שצוות ההוראה כולו עשוי מבני אדם, וכל אדם אוהב לקבל מחמאה על עבודה טובה, לעיתים אנו יכולים לחלוק עם חברינו או בני משפחתנו 'כמה המלמד מיוחד', 'איך נהייתי מצורת הלמידה שלו בסוגיא כה מורכבת, וכו', ולמלמד עצמו לא אמרנו מילה. חשוב גם לרשום זאת למלמד עצמו שלעיתים יכול רק לשמוע זאת מאלו ששמעו עד כמה נהנו מהפעילויות השונות והיצירתיות שלו, וזה בסדר שהילד יראה את מילות הערכה והכבוד "לסמכות" בפתק, מעבר לציפייה שלנו מהתקדמותם.
  - **חשוב לזכור:** הילדים מספיק חכמים לקרוא ולהבין מתוך הפתק את טיב הקשר עם המלמד, האם הפתק הוא רק טכני או ערכי, כמה הקשר חשוב להורה.
- **ב. אסיפת הורים** - כהורים חווינו מספר פעמים את הביקור בכיתה ילדנו, ברור שההבחנה הראשונה הייתה למוכנות של המלמד למפגש עם ההורים, נראה את המיפוי הכיתתי, גיליונות ציונים, מילים טובות וחמות וגם הערות או נושאים לדיון. חשוב שאנו ההורים גם נגיע מוכנים למפגש משמעותי כזה של 'אסיפת הורים', נבוא עם ההתרשמות שלנו מידיעותיו של הילד, מה לדעתנו הקשיים של הילד, כמה מילים

- חמות ומחמאות על תפקודו וייחודו של המלמד, ממה אני מרוצה, חובות של תשובות למלמד, נושאים לדיון וכמובן כמה מילות תודה. הורה שמציג בקיאות במצבו של בנו ועל התנהלות הכיתה, יביא לתוספת מוטיבציה לעבודה עם בנו.
- ג. **קשר טלפוני** - לא רק אחרי קבלת ציונים בתעודה של מחצית השנה, או העברת הודעות טכניות. חשוב לתת טלפונים של משוב חיובי אודות משהו שנהייתי ביחס או בדיעת החומר. מלמד שמקבל טלפון והתעניינות של הורים אודות בנם מקבל מוטיבציה ותוספת עניין להשקיע בילד, הוא רואה שיש מי שמתעניין בעבודה, יש מי שמצפה וגם יודע להעריך. כך שבסופו של דבר כולם יוצאים מורווחים מהעניין.
- ד. **ביקורת / מתן משוב** - כמו בכל מערכת יחסים, גם בקשר הורה מורה יעלו לעיתים ביקורת על.... התנהלות זו או אחרת. חשוב מאוד לתכנן את המשוב ככזה שיעביר ביקורת בונה ולא טענה או טרוניה שמשאירה לרוב צלקות ביחסים ו"ממעטות את הסמכות".

להלן מספר כללי יסוד מתוך רציונל למתן משוב יעיל:

- מתן משוב / ביקורת תמיד אחרי תיאום מראש וקבלת הסכמה ולא בהפתעה! וכמובן באופן אישי שאין עוד נוכחים ששומעים! זה יגדיל את הסיכויים שהדברים יתקבלו אצל השומע.
- חשוב להתייחס לעובדות כמו שהם באופן ספציפי בלי תוספות של פרשנות! זה ימנע עלבונות ויביא להתייחסות ספציפית לדברים ובדרך כלל גם לקבלתם.
- חשוב לשלב באותה שיחה גם את הדברים מהם אנו כן מרוצים כך שישאר טעם טוב ולא רק דברים הטעונים תיקון.
- גם בעת מתן משוב אפשרי ומומלץ לשמור על כבודו של מקבל המשוב ולכבד את סמכותו, באמצעות טון ואופן הדיבור.
- באופן כזה יש את מירב הסיכויים שהמשוב יתקבל ויילקח בחשבון, גם אם לא יתבצע שינוי בשטח, אנו נהייה בטוחים שכיבדנו את צוות ההוראה, ושימרנו את סמכותו מתוך כך שזה הבסיס לביטוי הסמכותי שלנו על ילדינו.

בברכת "שתשרה שכינה במעשה ידינו, ונרווה רוב נחת מכל צאצאינו!"

טלפון: 0527646569,

מייל : mc208830@gmail.com